

Marijo Jurišić

DAROVI KRISTA USKRSLOGA

Propovijedi na temu: Sedam darova Duha Svetoga

"Molit ću Oca i dat će vam drugoga Branitelja koji će ostati s vama zauvijek: Duha istine, kojega svijet ne može primiti, jer niti ga vidi niti ga poznaje. Vi ga poznajete, jer boravi s vama i jer će biti s vama" (Iv 14,15-17).

Tim riječima Isus je tješio i utvrđivao svoje učenike kojima je srce bilo ispunjeno žalošću zbog rastanka sa Vođom i Učiteljem. Najuvjerljiviji dokaz da je Isus u pravu očitovao je kad je učenicima otvoreno rekao da je za njih bolje da ode "jer ako ne odem, Branitelj neće doći k vama. Odem li, poslat ću ga k vama ... A kada dođe on, Duh Istine, uvest će vas u svu istinu" (Iv 16,6. 13).

Djelovanje Duha Svetoga u kršćanima očituje se u svakodnevnom životu. Zovemo ih različitim imenima a sve ih promatramo unutar otajstvene Kristove zajednice - Crkve koja te darove prihvaća, prosuđuje i podržava. Darovi Duha Božjega u Crkvi su veoma raznovrsni kao što su raznovrsne i službe u Crkvi i ljudske djelatnosti. Temelj jedinstva svih darova u Crkvi jest Duh koji te darove daje pojedincima na korist zajednice.

U našoj se vjerničkoj praksi ustalio običaj da vodimo posebno računa o *sedam darova Duha Svetoga*, to učimo u prvim počecima vjeronauka, o njima govorimo u poukama i propovijedima posebno u vazmeno vrijeme liturgijske godine kad nas na to potiču svetopisamska čitanja i prateći blagdani.

Ovi nacrti propovijedi napravljeni su tematski a svaki će propovjednik prilagoditi svojoj specifičnoj situaciji dužinu, način izlaganja i tematsku primjenu.

MUDROST

Mudrost su tražili svi ljudi svijeta, posebno ljudi starog Istoka. Zbirke mudrosnih knjiga ostavio je Egipat, Mezopotamija, a i Grčka zna za legendarnih 7 mudraca. Sva ta mudrost imala je uglavnom jedan praktični cilj: čovjek mora pametno i okretno postupati da bi imao uspjeha u životu i sreću na drugom svijetu.

Mudrost se cijeni i u Bibliji. Poznato je da Biblija smatra Salamonovu mudrost veću od mudrosti svih ostalih sinova Istoka i Egipta. Prema Bibliji, mudrost je najveće blago i djelateljica svih dobara: života, sreće, sigurnosti, milosti, slave, pravednosti, bogatstva. S njome se sve dobiva i sve posjeduje.

Naravno, ona prava mudrost dolazi od Boga. Bog čovjeku daje pronicavo srce da može razlikovati dobro od zla (1 Kor 3,9). Postoji i mudrost "ovozemaljskih mudraca". To je u Bibliji mudrost pismoznana i kraljevih savjetnika koji vode ljudsku a ne Božju politiku. Oni misle da spas čovjeku dolazi od čovjeka a ne od Boga. Knjiga izreka veli: "Jao onima koji su mudri u svojim očima i pametni sami pred sobom" (Iz 5,21). To nisu mudraci, nego "mudrijaši" za koje se čita u Jobovoj knjizi: "Na mudrost oholu on i ne gleda" (Job 37,24), a Pavao Korinćanima piše: "Mi obaramo mudrovanje i svaku oholost" (2 Kor 10,5).

Biblijski se mudrac zanima za svijet, prirodu, ljudski život. Po njemu je svaki čovjek znalac u svom zanatu mudar i treba da pametno radi. Mudar je i onaj čovjek koji jasnim okom gleda ono što se oko njega događa i pošteno radi svoj posao. No, pravi se mudrac treba ispravno vladati u tom životu koji će mu donijeti istinsku sreću, jer je i prava mudrost umijeće ispravna života. Mudrac održava Dekalog, ima socijalni osjećaj Ponovljenog zakona, sluša proroke. On ima ispravno stajalište glede milostinje, pravednosti, ljubavi prema siromasima.

Bez sumnje, Isus je bio mudar. Njegov način naučavanja podsjeća na učitelje mudrosti SZ. On se rado služi njihovim poslovicama, pričama, slikama, mislima. Oni koji ga slušaju čude se toj mudrosti kojoj nema premca. No, ni Isus ne niječe da je mudar kad veli: "Kraljica od Juga dala se na put da čuje Salamona, a ovdje je nešto više od Salamona" (Mt 12,42).

Krist hoće da se svi ljudi spase. Za to spasenje ne treba ljudska mudrost koja je "zemaljska, ljudska, đavolska" (Jak 3,15), niti se treba osvrutati na ono što je u vezi s ljudskom mudrošću, učenošću i krasnorječivošću (1 Kor 1,17). Kristova je mudrost uperena na konačan cilj: spasenje duše. Za Krista su "maleni i ludi" u ovom svijetu, mudri u Božjim očima. To je Božja mudrost. Pavao veli: "Božja ludost je mudrija od ljudi" (1 Kor 1,25).

No, ne treba to shvatiti kao da Krist i Pavao žele da kršćani budu ljudi u smilu "nepametni". Krist čak opominje da njegovi sljedbenici budu "mudri kao zmijske" (Mt 10,16), a Pavao Efežanima piše da ne hodaju "kao ljudi, nego kao mudri". Ipak, mudrost je u spisima Novoga zavjeta nešto drugo. Mudar je onaj tko zna urednovati stvari. Treba proći ovaj život ali ne u "pijankama i pijančevanju, ne u prilježnostima i razvratnostima, ne u svađi i ljubomori" (Rim 13,13), nego u mudrosti koja zna da treba život pošteno proći i u njemu zaraditi vječnost.

Divna je evanđeoska pripovijest o mudrim i ludim djevicama. U Isusovo vrijeme svadbe su se slavile veoma svečano po nekoliko dana i noći. Jela i pića su bila dobro pripremljena, ali s noćnom rasvjetom je išlo najteže. Da bi doskočio nevolji, domaćin bi angažirao grupu djevojaka koje bi zapalile svijeće i držale ih u ruci svjetleći potrebnima. Kako je svjetlo moglo zatrebati cijele noći, trebalo je pripremiti mnogo ulja. Kad bi neka djevojka došla tu bez ulja, odmah se znalo da s njom nešto nije u redu. Takve evanđelist naziva lude djevice. Zašto? Pa, zaboravile su ono glavno, a to je ulje. Sve ostalo su učinile: obukle bi se u bjelinu, dotjerale kosu, namirisale, ali ono glavno nisu pripremile: nisu ponijele ulje.

Isusova prispodoba je veoma poučna. U životu ima tisuće važnih stvari, ali je mudrost izabrati što je glavno. Za Boga nije pametan onaj koji dobije dobar položaj, ili položi odlično teški ispit. U Božjim očima je pametan onaj koji položi životni ispit, pođe putem mudrih djeвица i spremno očekuje smrt i prijelaz s ovoga svijeta na drugi.

Neki engleski filolog šetao siromašnim četvrtima Dublina. Naišao je u jednoj kućici na ženu koja je ležala na slami u smrtnoj agoniji. Pred njom je bilo mrtvo dijete. Opazivši čovjeka, žena tiho prošapće:

- Jeste li liječnik ili svećenik?

- Ne, ali će oni uskoro doći!

- Gospodine, molite se za mene da Bog uzme moju grešnu dušu.

Filolog odmah klekne i počne moliti dok stignu liječnik i svećenik.

Bog vam platio, gospodine! prošapta žena sva smirena.

Jezikoslovac počne razmišljati: "Pomislite da sam sada umirućoj ženi govorio što znam o pjesnicima i filozofima. Što bi joj to koristilo? Možda će netko pomisliti da joj ne bi koristilo samo zato jer je bila neuka i nenaobražena. Ali, recimo da je pripadala najkulturnijim slojevima društva, što bi joj sve to koristilo u tim trenucima? Filozofija, kultura, naobrazba ... sve su to dobre i pametne stvari, ali čovjek može u njima uživati u svojoj sobi ili u salonu uz topli čaj. Međutim, u posljednjim trenucima sve to ne znači puno."

Mudar čovjek zna srediti stvari i sve staviti na svoje mjesto. Ljestvica stvari mora postojati. On treba razlučiti bitno od nebitnoga, prolazno od vječnoga.

Francuski ministar financija Jean Baptiste Colbert ležao na umoru. Neke od osoba koje su mu stajale uz postelju, mislile su da ga mogu utješiti i osnažiti pa mu rekoše: "Kralj Ljudevit XVI. već je pitao za vaše zdravlje!" Ministar odgovori: "Kralj? Nemojte mi u ovom času govoriti o kralju. Da sam toliko za Boga učinio koliko za kralja, ne bi se sada bojao za spas svoje duše."

Prava mudrost uključuje ovo: u vremenu dobiti vječnost. Stara izreka kaže: "Mudar je čovjek koji spasi dušu, a budala je tko je izgubi!"

R A Z U M

Vrijeme u kojem živimo, vrijeme je velike bitke na svim poljima, a posebno velikoga boja što će pobijediti u čovjeku: duhovno ili materijalno, razumsko ili životinjsko.

Uvijek, pa i danas, postojala su dva mišljenja, ili dvije struje: jedni su govorili kako je razum slobodan, neovisan i velik, pa mu ne treba ničija pomoć, a drugi su pošli u drugu skrajnost, govoreći kako razum i ne postoji, a - ako i postoji - on ne može ništa spoznati pa čovjek nije ništa drugo nego spoj kemijskih procesa, ili - najviše - nešto savršenija životinja.

Čovjek ima razum i po njemu nadilazi sva bića na planeti. Razum čovjeka diže iznad svih stvorova na zemlji i čini ga sličnim svome Stvoritelju. To je njegova specifičnost. Po njemu se čovjek razlikuje od nežive i žive prirode kojoj mnogi pripisuju neku inteligenciju.

U anorganskoj prirodi nema uma ni spoznaje. Materijalisti bi htjeli da materija može proizvesti pomoću mehaničkoga gibanja, neke osjećaje i mišljenje. Zato oni govore o nekoj sekreciji-izlučivanju. No, kad bi se po tome gledalo, mnoge životinje i ptice bi bile puno pametnije od čovjeka, jer imaju veći mozak, bolje titraje, veće moždane zavoje, pa i fosfor. Ne bi se onda moglo reći: "Glup si kao guska ili ovca", jer i jedna i druga svojim mozgom i sadržajem fosfora nadmašuju i samoga čovjeka. Zna se govoriti o životinjskoj dobroti, inteligenciji, suosjećanju...Posebno se naglašava inteligencija pojedinih životinja, ptica, riba. Istina, životinje, ptice i ribe rade lijepe stvari, ali nagonski i instiktivno. Tu se vidi, kako im je netko Pametni dao da rade lijepo i pametno, jer je cijela priroda djelo Boga Stvoritelja.

Pauk plete mrežu bolje od ijedne tvornice trikotaže. Pčela misteriozno gradi saće. Lastavica napravi gnijezdo zaista lijepo. A delfini?

Kažu stručnjaci da su to najinteligentnija stvorenja poslije čovjeka. Delfini se između sebe razgovaraju pomoću zviždanja. Žive u jatima i zajedno dijele hranu. Solidarni su u opasnosti. Delfini često spašavaju i ljude tjerajući morske pse. Između sebe nađu "dadilju" za male delfine, kad majka mora ići u potjeru za hranom. Neki su dresurom naučili i po nekoliko riječi.

I čovjek ima nagon. Čovjek jede i probavlja hranu, dijete siše majčino mlijeko... milijunima godina. I on ima nešto što ga veže sa životinjskim svijetom, ali čovjek je i Božja slika i prilika, a Bog je slobodno i razumno biće. Jedino on od stvorenja ima razum s kojim se razlikuje od žive i nežive prirode. Sveto pismo nas opominje da ne budemo životinje, kad veli: "Ne budite konj ni mazga u kojima nema razuma" (Ps 31,9).

Bog je dao čovjeku razum da bi pametno radio. Upravo danas, kao nikada, apelira se na zdrav razum. U tim teškim ekonomskim, vjerskim i plitičkim previranjima, strasti, i ono što je u čovjeku životinjsko, treba stišati, a prednost dati razumu. Uvijek je lako pričati s razumnim čovjekom, pa i s njim živjeti, taman imao i drukčije mišljenje. Ali s nerazumnim čovjekom ili ženom razgovarati i živjeti, pravi je pakao.

Gdje ne vlada razum stvari idu loše. Tu se ništa ne sređuje, nego ruši. Gdje nema razuma vlada strast, nagon, euforija. U takvim vremenima ili situacijama, i najpametniji znaju biti izrugani, ismijani, zatvarani progonjeni. Kad zavlada histerija a ne pamet, događaju se neljudske stvari: napetost, zaoštavanje, nepošteno napadanje, okrivljivanje bez argumentacije, nepopuštanje. Kad se strasti uzbude, a razum zataji, dolazi i do prijetnje, pucanja, ubijanja. Zato sv. Toma veli: "Pametan čovjek sređuje stvari." To znači da sve stavlja na svoje mjesto i u svoje okvire.

Sveto pismo nas opominje da ne smijemo izgubiti pamet i pasti ispod nerazumne životinje. Job u svojim mukama što su mu ih nanijeli rugači, veli: "Srce si njihovo lišio razuma" (Job 7,4). Upravo zato što su njegovi protivnici poludjeli takva nešto nerazumna rade.

Hošea, gledajući kako se Efraim miješa s drugim narodima i gubi pomalo svoju vjeru, veli: "Efraim je postao kao plaha golubica i bez razuma" (Hoš 7,11). Nabukodonozor sve zlo koje je uradio pripisuje stanju u kojem je neko vrijeme bio bez pameti: "Ja Nabukodonozor, podigoh oči prema nebu i razum mi se vrati. Tada počnem blagoslivljati Svevišnjega" (Dan 4,31).

Pavao piše Efežanima da ne žive svakako, a to znači, daleko od Boga u okorjelosti svoga srca. Tako rade pogani "koji su zamračeni u svom razumu" (Ef 4,18).

Nasuprot pametnu i razumnu čovjeku, stoji bezumni. Time označavamo manjak pameti i razuma bilo kod pojedinca, bilo kod čitavih naroda. Sveto pismo opisuje kako započinje nerazumnost kod pojedinaca i kod naroda: svađa, lutanje u tami, odricanje od Boga, izlivanje gnjeva na drugoga. Upravo zato, Jahvi nisu dragi takvi ljudi i takvi narodi. Kad je Izrael upadao u takve opačine, Bog ga je korio nazivom: "Narode, glupi i bezumni!" (Pnz 28,50).

Razum je veliki dar Duha Svetoga. Duh prosvjetljuje razum i ravna da ispravno i dobro radi. Duh je onaj koji upućuje na istinu i doziva u pamet ljude kad trebaju raditi i sačuvati dostojanstvo razumnih ljudi. Raditi po diktatu Duha Svetoga, znači raditi razumno, jer Duh Sveti daje čovjeku svjetlost da vidi kud hoda i kamo baca korake.

S A V J E T

Uvijek su savjeti vrijedili ukoliko su ih davali pametni ljudi. Obično su to bili savjeti staraca "koji više vide sjedeći nego mladi na dvogled". Sve donedavno se puno držalo do savjeta prijatelja, oca i majke, ali najviše se držalo do onoga što Bog govori i savjetuje u pojedinim slučajevima. Osluškiivanje Duha Svetoga i njegov dar savjeta, uvijek je kod kršćana bio na prvom mjestu, bez obzira da li se radilo o papi ili o običnom kršćaninu.

Svijet je pun poslovice i mudrih izreka o pametnu i korisnu savjetu. Evo nekih.

- I mudrom čovjeku je potreban savjet (Ruska izreka).
- Dobri prijatelji, dobri savjeti (Portugalska).
- Da bi netko slijedio dobar savjet, nikada nije prestar niti premlad (Njemačka).
- Ako hromi ne mogu hodati, ipak mogu drugima pokazati put (Njemačka).
- Najinteligentniji su ljudi koji traže savjet (Fox).
- Ne pitaj odakle je savjet, samo ako je dobar (Konfucije).
- Najveća je slast primiti savjet od mudra savjetnika (Sofoklo).

Biblija je puna primjera primanja i odbijanja savjeta. Bog se tuži kako sve ide naopako jer se ne sluša njegov savjet. On se čak, rekli bismo, prijeteći da će slabo proći oni koji nisu poslušali njegove upute i prezreli su njegove opomene. Bog upozorava kako je pozivao, govorio, opominjao, pružao ruku, ali ga nitko nije slušao, pa veli: "Zato ću se i ja

smijati vašoj propasti, rugat ću se kada vas obuzme tjeskoba" (Izr 1,26).

Knjiga Sirahova veli:

"Svaki savjetnik dijeli savjete, ali mnogi savjetuju sebi u prilog. Čuvaj se onoga koji nudi savjete: ispitaj prije što on sam želi, jer on daje savjet na svoju korist. Da on ne baci oko na tebe pa ti veli:

"Dobar je tvoj put!", a potom iz prikrajka promatra nesreću tvoju. Ne savjetuj se sa ženom o njezinoj suparnici, niti s kukavicom o ratu, niti s trgovcem o trgovini, niti s kupcem o prodaji, niti sa zavidnikom o zahvalnosti, niti sa samoživcem o milosrđu, niti s lijenčinom o poslu...

Uvijek se obrati na pobožna čovjeka o kome znadeš da vrši zapovijedi,

koji je s tobom jedne duše i koji će nad tobom plakati kad posrneš...

Ali se pored svega toga moli Svevišnjemu da te vodi stazom istine" (Sir 37,7-16).

Ako je čovjek pametan i mudar, treba poslušati čovjeka koji mu daje plemeniti savjet. Nema toga čovjeka koji sve zna, koji se u svakoj životnoj situaciji zna snaći i pronaći najbolje rješenje.

Veliki je ruski pisac Tolstoj napisao zanimljivu priču. Čovjek otišao u lov, mnogo propješačio i napokon ožednio. Na ramenu mu je bio nerazdvojni pratilac u lovu, ptica sokol. Ubaci se naš junak u sedlo i krene tražiti vodu. Namjeri se na djevičanski gorski izvor, napuni posudu i primakne je k ustima da se napije, ali mu njegov vjerni pratilac sokol prevrnu posudu svojim krilima. Čovjek ponovno napuni posudu, a mudra ptica učini isto. Čovjek treći put odluči čvrsto držati posudu da mu je sokol ne bi prevrnuo, počeo piti, ali mu sokol to zapriječi. Čovjek se rasrdi i ubije sokola. Bio je, naime žedan do iznemoglosti, a sokol mu ne da piti. Napokon zahvati u miru vodu i htjede se napiti do mile volje kad začu glas svoga prijatelja koji je očajnički vikao: "Ne pij tu vodu, izvor je odavno zatrovan!"

Koliko su nam puta u životu prijatelji pametno savjetovali da idemo krivim putem, a mi smo svejedno srljali u propast. Mislili smo da sve znamo, nismo slušali savjete, držali smo da smo popili pamet cijeloga svijeta, kako kaže naša narodna izreka. Bolje bi bilo da smo ponekad poslušali pticu ili životinju, a kamoli pametna i razborita čovjeka.

Filozof Zenon bio jednom u društvu mladića koji je davao odgovore na sva moguća pitanja s raznih područja. Slušajući ga, filozof primijeti: "Sine moj! Ne zaboravi da imamo dva uha a samo jedna usta. Svi smo, dakle, pozvani da dvostruko više slušamo nego govorimo."

Primitivni narodi u Africi posjeduju na tisuće različitih maski koje stavljaju na glavu u različitim prilikama. Jednu takvu masku dobio sam prigodom posjeta Zairu prije nekoliko godina. Dajući mi tu masku, čovjek mi postavi pitanje: "Velečasni, zašto ta maska ima velike oči i uši, a mala usta?" I prije nego sam išta odgovorio, reče mi: "To znači: Čovječe, puno gledaj, više slušaj a govori što manje! Dobro otvori uši i oči duše da bi uočio mudrost Boga i staraca!"

U svakodnevnom životu čovjek treba slušati starije i pametnije. To je odlika pametnih ljudi. No, još više trebamo slušati poticaje i savjete Duha Svetoga kako se čita u zbornoj molitvi na sedmu nedjelju kroz godinu "A": "Svemogući Bože, daj da budno oslušujemo poticaje tvoga Duha: da ti čujemo glas te ga riječju i životom slijedimo."

Kardinal Roger Etchegaray veli: "Ja puno toga ne znam, ali jedno znam: da na svojim leđima Krista nosim, a On mene vodi ... Koračam šutljivo. Čudesno samo kako se razumijemo bez riječi. Uostalom, ja i ne razumijem puno od toga što mi šapuće u uho i što mi savjetuje. Čini mi se da sam jedino razumio njegovu riječ: Jaram je sladak, a breme moje lako."

Svakome od nas Bog šapuće u uho, bilo izravno, bilo neizravno preko prijatelja, oca, majke, starca, svećenika ... ili preko vlastite savjesti. To su spasonosni poticaji preko kojih ne bismo smjeli olako prijeći. To je izvanredni dar Duha Svetoga na kojega trebamo pripaziti.

J A K O S T

Progonstva i mučeništva su u Crkvi uvijek bila znak jake i prave vjere. Tako je bilo za Isusova života, u vrijeme apostola i prvih kršćana, pa sve do naših dana. Dok bude vjere, ili bolje rečeno kršćana, bit će i progonstava, mučenja i mučeništva.

U prvim su stoljećima progonstava i mučenja bila najkrvavija. To je bilo "vrijeme krvi", ali i mučeništvo je bilo tada "milost iznad svih milosti". Crkva tada nije smatrala mučenike kao neke heroje koji su pali za svoju domovinu. Za Crkvu je tada mučeništvo bilo više božanski nego čovječanski čin. Mučeništvo je bilo nešto "sakramentalno" jer je nadomještalo krštenje, a i druge sakramente.

Svi su mučenici svjesno išli u smrt. Oni su znali da će im Duh Sveti dati snagu. Upravo je odatle i njihova herojska snaga. Kako inače protumačiti da su veliki junaci: djeca, žene i starci? U ljudskom životu to su obični smrtnici, slabići, plašljivci i popustljivci. No, kad bi došao čas suda i muke, oni su bili hrabri, jaki, neustrašivi. Kako to protumačiti? Duh Sveti je bio taj koji je od njih činio heroje.

U starim se knjigama čita kako starac daje upute mladićima koji bi mogli poći na mučenje za svoju vjeru: *"Najbolje je da na tebe navali pantera. Ona odjednom prekine grkljan."* U vrijeme Decijeve progona sveti biskup Ciprijan je davao savjet kršćanima: *"Imate se pravo skrivati, ali kad ste već pred sudom, morate biti junaci!"*

Nije bilo moguće sve to podnijeti i pretrpjeti bez jake nutarnje snage koja je bila s kršćanima u vrijeme suda, progona i smrti. Euzebije Cezarejski opisuje progono u Egiptu: *Veliki broj muškaraca, žena i djece pretrpjeli su muke i pošli u smrt. Jedni su spaljeni, drugi bičevani, treći bacani u more ...Neki su morali staviti svoj vrat pod krovnički mač. Svojim sam očima gledao jednoga dana kako se krovnik umorio, jer mu je mač bio tup pa ga je drugi krovnik morao zamijeniti. Na licu Kristovih sljedbenika vidio sam uistinu božansku snagu i radost. Gledali su strahovite muke i zvjerske načine mučenja, ali su bili mirni i bezbrižni. Radosno nasmijani primali su osudu na smrt. Štoviše, pjevali su pjesme zahvalnosti Bogu do zadnjeg dana."*

Mučenička vremena nisu prestala. I danas se kršćanstvo širi i učvršćuje upravo svjedočanstvom krvi. I danas se obistinjuju Kristove riječi: "A vi budite na oprezu! Predavat će vas sudovima i bičevati po sinagogama ... Tko ustraje do konca, taj će se spasiti!" (Mk 13,11). I danas još uvijek ima velikih diskriminacija pa i progona kršćana radi vjere ili radi aktivnosti koju rade u duhu Kristove poruke.

Godine 1989. u "Glasu koncila" je objavljena vijest da su katolici samo u Slovačkoj poslije Drugog svetskog rata proveli 42760 godina zatvora, kad bismo računali da je jedan pojedinac morao odležati za sve katolike. A gdje je cijena onih koji su svoje živote ostavili u tim zatvorima?

To je samo mali podatak iz jedne istočnoevropske zemlje. Što je s drugim katolicima u istočnom bloku koji su radi svoga uvjerenja morali u zatvore i progono? Prisjetimo se samo koliko su rumunjski grkokatolici morali podnositi za vrijeme dugogodišnje diktature?

U Kini progono kršćana još uvijek traju, a mnogo je svećenika i biskupa u zatvorima. U Albaniji je još gore.

U Indiji, zemlji "demokracije", hinduski fundamentalisti i muslimanski ekstremisti gledaju na katolike i ostale kršćane kao na "strani elemenat" koji smeta jedinstvu zemlje. Misionari i redovnice u toj zeml-

ji optuživani su da su nagovarali hinduse da prijeđu na kršćanstvo, i da u bolnicama gdje rade kršćanske reovnice hindusi doživljavaju diskriminaciju i ponižavanje.

U Albaniji su vjernici stavljeni izvan zakona. U toj zemlji ubiti vjernika i nije kažnjivo djelo. Crkve su porušene ili pretvorene u muzeje i kasarne. Albanija je jedina službena ateistička zemlja na svijetu. Vjernici koji potajno žive mole se, rade i trpe. Zar to nisu pravi heroji?

U Africi se u mnogim zemljama progona vjera. Gdje su na vlasti muslimanski fundamentalisti, kršćani trpe prava progona. U Sudanu se upravo odigravaju prava mučenja pa i ubijanja kršćana samo zato jer fundamentalisti smatraju da su kršćani krivi za sve nedaće i nejedinstvo zemlje.

U Latinskoj Americi, u pojedinim zemljama, i danas ima progona i ubijanja kršćana i misionara. Sredinom studenoga 1989. g. ubijen je rektor Katoličkog sveučilišta u El Salvadoru zajedno s petoricom isusovaca. Statistike vele da zadnjih 20 godina prosječno jedan misionar mjesečno umire mučeničkom smrću.

Evandjelje je uvijek aktualno. Isusove riječi: "Stajat ćete zbog mene pred upraviteljima i kraljevima, njima za svjedočanstvo" (Mk 13,9), i danas su na snazi. I danas je potreban dar jakosti koji Duh Sveti daje u nevoljama i progona. Možda i više nego prije!

Na prve Duhove u dvorani Zadnje večere, pojavio se Duh Sveti u obliku ognjenih jezika. Odatle je počelo osvajanje svijeta snagom Svetoga Duha, ali i pravo progona i mučeništvo prve Crkve koje će trajati do konca svijeta. Pavao je to već najavio Timoteju: "Svi oni koji hoće pobožno živjeti u Kristu Isusu bit će progonjeni" (2Tim 3,12)

No, ne radi se tu samo o progona i mučeništva kojima je potreban dar jakosti. Duh jakosti je jako potreban i svima koji su u svojoj vjeri mlaki, strašljivi, osrednji, nesavjesni, pesimisti... Svima takvima je potrebna snaga Božjega Duha. Danas nije toliko prisutna "era krvi", ali je još uvijek jaka "era straha".

Don Ivan Grubišić proveo je istraživanja religioznosti i neka njezina obilježja u srednjoj Dalmaciji. Na temelju toga, obranio je magisterij na postdiplomskom studiju sociologije religije Filozofskog fakulteta u Zadru. Mentor mu je bio poznati sociolog religije dr. Esad Ćimić. Između ostalih stvari, Vlč. Grubišić je istraživao zašto ljudi u društvu skrivaju svoje vjersko uvjerenje. U cijeloj regiji koju je ispitao čak 35 % ispitanika misli da to vjernici čine iz straha za položaj na radnom mjestu ili u društvu. Ta je stvar posebno izražena u odgovorima vjernika iz općine Makarska, a slično je i u općini Vrgorac. Tu 47 % misli da je strah osnovni elemenat da ljudi sakrivaju svoje vjersko uvjerenje.

Što strah radi od čovjeka, govori knjiga "Vox populi" u kojoj se nalaze zlatne poslovice svijeta. Navodimo neke:

- Ne radi zlo, pa nećeš znati za strah.
- Ne treba povezivati glavu, prije nego je razbijena.
- Što čovjek više bježi od pčela, to one za njim više lete.
- Tko se boji, napola je pobijeden.
- Bog te čuvao plašljiva čovjeka.
- Svaki strah je služenje.
- Strah pravi dugačke korake.
- Bolje je umrijeti kao orao, nego živjeti kao zec.

Tim poslovicama nije potreban komentar, ali je takvim ljudima potrebna snaga i jakost da ne budu "zečevi". Svakom kršćaninu strah mora biti daleko. Kršćanin mora biti junak i heroj, ali ne u pucanju, ranjavanju i ubijanju nego u vjeri, principima i ljubavi. Zar i apostoli nisu bili strašljivi prije dolaska i primanja Duha Božjega? No, kad je Duh Božji sišao na njih i zahvatio ih, postali su potpuno drukčiji: nekadašnji plašljivci i kukavice, postaju junaci i heroji.

Z N A N J E

Znanje je veliki Božji dar. Čovjek se mora obogaćivati znanjem cijeli život bez obzira da li se radi o svjetovno-znanstvenom ili vjerskom znanju. Da čovjek napreduje kao čovjek i kršćanin, potrebno mu je široko znanje na svim poljima vjere, znanosti i kulture. Neznalica nije drag ni Bogu ni ljudima.

I danas ima pojedinaca koji vele da vjera stvara neznalice, ili govore kako vjeruju samo natražnjaci i primitivci koji nemaju dovoljno znanja i pameti. Mnogi vele da samo poljoprivrednici i radnici mogu vjerovati a ne i oni s velikim znanjem i fakultetskom spremom.

Stvari, međutim, ne stoje tako. Svi veliki utemeljitelji i osnivači raznih grana znanosti vjeruju u Boga i njihova velika otkrića i dostignuća na znanstvenim područjima nisu im smetala da se poklone Bogu. "*Veliko znanje dovodi do Boga, a malo znanje odvodi od Boga*" (Pasteur).

Istina, ima i onih kojih je znanje na dosta visokom stupnju a ne vjeruju u Boga. Zašto? Možda je rješenje u izreci sv. Augustina: "*Nitko ne niječe Boga ako mu nije od koristi.*" Mnogima se u životu pojavi neki

interes, čast, vlast, bogatstvo ... i zaslijepljeni tim vrednotama, šalju Boga u pozadinu.

Crkva je uvijek uvelike cijenila znanje. Od svojih službenika je trajno zahtijevala posjedovanje solidne vjerske i svjetovne naobrazbe. Brinula se da i vjernici steknu što više znanja. U tu svrhu je osnivala škole, tečajeve, bolnice...

Narodne izreke hvale znanje i stjecanje znanja.

- Znanje je vrijednije od novca (Gruzijska).
- Žuto zlato ima svoju cijenu, a znanje je neprocjenjivo (Kineska).
- Znanje je vijenac na glavi, a bogatstvo jarama o vratu (Perzijska).
- Čovjek jakih ruku obori jednoga, a čovjek velika znanja obori tisuće (Kazaška).
- U napola punoj posudi voda pleše i posuda se njiše. U punoj posudi ona je mirna i čvrsto stoji (Indijska).

Znanje učvršćuje čovjeka u karakteru i uvjerenju. Ljudi s malim znanjem lakše su povodljivi i lako zaplešu kako drugi sviraju. Takvi se teško dižu iznad mase koja ne razmišlja puno. Čovjek koji posjeduje puno znanja ne da da ga "vuku za nos" i da mu zapovijedaju ono što on ne želi.

Kolikogod je znanje izvrsno sredstvo za napredovanje u ljudskom životu i olakšanje u kontaktu s Bogom, toliko ono može biti opasno pa čak i prokletstvo jer može čovjeka učiniti oholim i bahatim. Da se to ne dogodi, Pavao opominje Korinćane: "Svi imamo znanje, ali znanje napuhuje" (1 Kor 3,8).

Pravo znanje čovjeka mora učiniti poniznim i jednostavnim. Sokrat je govorio: "Znam da ništa ne snam!" Pametan čovjek zna da ima puno više onoga što ne zna nego onoga što zna. Čovjekovo je znanje kapljica a ono što ne zna predstavlja more. Sve to pismo opominje: "Mudar čovjek krije znanje" (Izr 10,14).

Znanje može čovjeka uvesti i u poroke, posebno lupeštinu. Ima i danas na stotine ljudi na visokim položajima s velikim znanjem i visokoškolskom spremom, a lopovi su prvoga reda. Takvi znanje upotrebljavaju u svrhu nepoštenog bogaćenja na račun drugih i društva.

Umišljeno znanje može čovjeka dovesti do netolerantnosti i gospodarenja nad drugima. Takvi ruše svakoga tko im stane na put ostvarenju njihovih zamisli. To znanje ubija i ruši. A pravo znanje gradi i podiže.

Biblija hvali znanje koje u službi čovjeka i stepenica prema Bogu. Hiram iz Tira bijaše "pun vještine, umijeća i znanja" pa ga Bog zato hvali. Salamona Bog hvali jer je od njega tražio mudrost i znanje:

"Budući da ti je to u srcu, a nisi iskao ni bogatstva, ni blaga, ni slave, ni smrti neprijatelja, i jer nisi tražio duga života, nego mudrost i znanje kako bi upravljao mojim narodom nad kojim te zakraljih, dajem ti mudrost i znanje. Ali ti dajem i bogatstvo i blaga i slave kakve nije imao nijedan kralj što bješe prije tebe i kakve neće imati ni oni koji dođu poslije tebe" (2 Ljet 1,11-13).

Naprotiv, Sveto pismo kudi sve one, pa bili i svećenici, koji ne mare za znanjem. Bog je odbacio i svoj narod upravo zato što mu nije briga do znanja: "Narod moj gine i nema znanja, jer si ti znanje odbacio, i ja tebe izbacujem iz svoga svećeništva" (Hoš 4,6). Prava mudrost i jest u tome da čovjek svoje znanje iskoristi za ono zašto mu ga je Bog poklonio: svoje dobro i dobro svoga bližnjega.

Mladić, koji je sjedio nasuprot jednom svećeniku u vlaku, započe razgovor sa svećenikom.

- Ne vjerujem ništa od onoga što vi propovijedate. Vi prodajete narodu opijum.

- Vjeruješ li barem u neku silu koja je stvorila svijet?

- Ne! Svijet je postao sâm od sebe. Tvar i energija se mijenjaju.

- Jesi li išta pročitao kakvu knjigu o religioznom fenomenu?

- Nisam, niti želim to čitati.

- Jesi li čitao barem nešto o Bibliji?

- Sve su to samo priče.

- Jesi li čitao išta o Isusu koji je već dvije tisuće godina urezan u povijest i ne da se iz nje izbaciti?

- Ne!

- Jesi li ikada razmišljao o svojim moralnim i religioznim problemima?

- Ne. To je gubljenje vremena.

- Dragi moj mladiću, ti nisi nevjernik nego obična neznalica koja se još hvali svojim neznanjem.

To, nažalost, nije usamljeni slučaj. Kao da postoji neko pravilo: Najviše govore, dokazuju, uvjeravaju oni koji najmanje znaju, a i ono malo što znaju jako je površno.

Znanje je veliki dar Duha Svetoga. Čovjek se često opire pravom znanju "jer zemaljski čovjek ne prima ono što dolazi od Duha Božjega, jer je to za njega ludost" (1 Kor 2,14). A upravo Duh Sveti čovjeku daje znanje pomoću kojega može čitati znakove vremena, razlikovati dobro od zla, bitno od nebitnoga. Pametan čovjek zna sve staviti na svoje mjesto i svakoj stvari dati njezinu vrijednost. To je sva čovjekova mudrost.

BOGOLJUBNOST

Vjerno ispunjavanje vjerskih dužnosti prema Bogu u katekizmima nazivamo pobožnost i ubrajamo među darove Duha Svetoga. Ponekad to svedemo samo na pobožne vježbe što sigurno nije dostatno. Zbog toga ovaj dar radije nazivamo bogoljubnost koja obuhvaća odnose čovjeka s Bogom i s drugim ljudima. Zbog toga se u Bibliji bogoljubnost i smilovanje često poistovjećuju.

Krepost bogoljubnosti u Bibliji nazivamo različitim nazivima. Pod tim nazivima često se krije ljubav, umjerenost, vjernost, pravednost, poštenje, pouzdanje, čestitost, milosrđe ... Očito je da nisu bogobožni koji tlače siromaha, gaze pravdu, nemaju srca, nisu poštjeni.

Krist se očitovao kao bogoljubnik u najvišem smislu te riječi. On u svemu vrši volju svoga nebeskog Oca i iskazuje mu savršeno štovanje. Pavao nam predstavlja takvog Krista kakvog upravo trebamo: bogoljubnik u pravom smislu te riječi.

Kristovi sljedbenici moraju biti bogoljubni ljudi. Oni to izražavaju molitvama, prošnjama, milostinjom, uzornim življenjem ... Po svemu tome oni slave Boga. Pišući Titu i Timoteju, Pavao tu bogoljubnost traži najprije od pastira i vođa Crkve Božje.

Govoriti o bogoljubnosti znači prvenstveno isticati dvije njezine osobine: oslobađa privezanosti uz novac i suprotna je lažnoj bogoljubnosti koja hlepi za korišću. Prava bogoljubnost daje snagu podnositi poruge i kušnje života po uzoru na Kristovu bogoljubnost. Bogoljubnima Bog obećava pomoć u kušnjama ovoga života i na kraju život vječni.

Danas nije lako govoriti o pravim krepostima, čestitim ljudima i poštenim kršćanima. Mnogi bi radije rekli s Hamletom: *"Oprosti mi tu moju krepost, jer u gnjiloći tih pokvarenih vremena sama krepost mora od poroka moliti oprost i savijati se pred njim i zaklinjati ga da mu iskaže dobročinstvo."*

No, sama činjenica da neki niječu krepost kao nešto uzvišeno, ne znači da je krepost zato manje vrijedna. Radije bi trebalo reći da su ljudi neke stvari okrenuli naopako.

Za Aristotela se potpuno blaženstvo na zemlji i u transcendenciji sastoji u kreposnom životu. Ciceron veli: "Dobro i blaženo živjeti znači živjeti pošteno i ispravno!" Krepostan, pošten i čestit čovjek ima svoj određeni životni stav: Daje Bogu Božije, caru carevo. Takav čovjek dobro zna što znači narodna izreka: "U dobru je lako dobar biti, na mucu se poznaju junaci!" Ili onu drugu: "Zlato se u vatri kuša, a čovjek u nevolji."

Krepostan, čestit i pošten čovjek najprije gospodari samim sobom. Pun je poleta i dinamike. Prema bližnjemu je darežljiv, oko sebe širi raspoloženje i optimizam.

Za Aristotela "ni zvijezda Večernjica, ni zvijezda Zornica nisu tako divne kao pravednost." Ali ta pravednost je zaista široki pojam i teško se može sažeti. Ipak, mogli bismo ukratko reći da je pravednost davanje poštovanja Bogu i uređivanje ljubavi prema bližnjemu.

Možda nitko nije tako lijepo o tome govorio kao psalmist koji na pitanje: Tko će stanovati na svetoj gori Božjoj? odgovara:

*"Onaj koji živi čestito,
i koji čini pravicu,
i istinu iz srca zbori,
i ne kleveće jezikom:
Koji bližnjemu zla ne nanosi
i ne sramoti susjeda svoga;
koji zlikovca prezire,
a poštuje one koji se Gospodina boje;
koji se zaklinje prijatelju,
a ne krši prisege,
i ne daje novca na lihvu,
i ne prima mita protiv nedužna" (Ps 15, 2-6).*

Naravno da sve to nije lako. Tu se traži savršeni čovjek. Već je stari Heziod rekao: "Ispred kreposti i čestitosti, Bog je postavio znoj." Teško je sebe klesati cijeli život, ali je to potrebno. Upravo u tome i jest teškoća što se krepost i čestitost ne postiže odjednom već polako i ustajno dugo. Pascal reče: "Da bi se prosudila čovjekova krepost, nije potrebno da ga promatramo u velikim i rijetkim prigodama; dovoljno ga je promatrati u svagdanjem životu." Stara je mudrost: "Kâp dube kamen ne brzinom i silom, već polako i čestim padanjem."

Leonardo da Vinci priča poučljivu zgodu. Dok je klesar dljetom tukao u kamen, kamen se ljutio, čudio, zapomagao i na koncu upitao klesara:

- Zašto me toliko tučeš i zašto mi zadaješ toliku bol?
- Ako budeš miran i podnosio udarce, vidjet ćeš kakav ćeš postati kip.

Na te riječi kamen se smirio i strpljivo podnosio udarce i bol. Vidio je da iz njega izrasta divni kip kojemu će se diviti cijeli svijet. Bo-

goljubnik mora biti "uvijek početnik" (Marcijal). Mora sebe klesati svaki dan.

Pavao upozorava Korinćane kako trebaju živjeti "kruhom čestitosti" (1 Kor 5,8), To u sebi sadrži puno toga, ali u svakom slučaju neporočnost života koja se nužno veže uz bogoljubnost. Zato je to veliki dar Duha Svetoga i čovjekove suradnje s tim darom. Jedino tako će naš život postati pjesma hvale i zahvale Bogu na dobro bližnjima i na izgradnju pojedinaca.

STRAH BOŽJI

Sam pojam Boga teško je vezati uz pojam straha. Bog ne zatrašuje ljude nego ih hrabri i ulijeva im pouzdanje. Česti izrazi u SZ pa i u NZ jesu: "Ne bojte se!" a ne "Bojte se!" Ni kod Krista nema govora o nekom ljudskom strahu kako se obično među ljudima upotrebljava. "Ne bojte se malo stado!" (Lk 12,32). I onda kad Isus najavljuje apostolima progonstva i neprilike na koje će nailaziti, naglašava da se ne trebaju bojati onih koji mogu ubiti tijelo, ali ne i dušu.

No, ima jedan strah koga obično nazivamo "spasonosni strah". To je strah koji nas odvraća od zla. Posebno se preporuča otvrdnulima u zlu. Njih taj "spasonosni strah" može trgnuti da se obrate svome Bogu. Međutim, oni koji dobro poznaju i priznaju svoju grešnost ali se uzdaju u Božje milosrđe, ne smiju imati ropski strah koji računa samo na kaznu. Onaj koji ima ljubavi, iako je grešnik, ne boji se kazne.

U svetopisamskoj knjizi Izreka čitamo:

- Strah je Gospodnji početak spoznaje, ali ljudi preziru mudrost i pouku.
- Strah je Gospodnji mržnja na zlo.
- Strah je Gospodnji slava i hvala, veselje i vijenac radosti.
- Strah Gospodnji srce sladi, daje radost, veselje i dug život.
- Strah Gospodnji daje život i tko se njim ispuni, zlo ga ne pohađa.
- Strah je Gospodnji izvor života: on izbavlja od zamke smrti.
- Strah je Gospodnji škola mudrosti jer pred slavom ide poniznost.
- Tko se boji Gospodina, sretan je na svršetku i blagoslovljen u dan svoje smrti.

U knjizi Sirahovoj čitamo:

- Strah je Gospodnji početak mudrosti, a vjernima je ona stvorena u utrobi majčinoj.

- Strah je Gospodnji vijenac mudrosti koji cvate mirom i zdravljem.

- Strah je Gospodnji korijen mudrosti, a izdanci su dug život.

- Strah je Gospodnji mudrost i pouka, i Gospodu je draga vjernost i krotkost.

- Vi što se bojite Gospoda, očekujte njegovu milost, i ne skrećite s pravoga puta da ne propadnete.

- Vi što se bojite Gospoda, nadajte se dobru, vječnoj radosti i milosti.

Izreke u te dvije biblijske knjige, a i u drugim knjigama Svetoga pisma, ukazuju na to da je strah Božji nešto dobro i pozitivno i da je sretan čovjek koji ga posjeduje. On se ne straši Boga nego ga je strah uvrijediti toga Boga zbog neizmjernoga njegova veličanstva i iskazane dobrote.

I starim Grcima je strah Božji nešto čudoredno, dobro i potrebno. Grčki poganski pojam Boga se sve više čistio i usavršavao. Bog je kod njih sve više postajao dobrotvor, spašavatelj, čovjekoljubac ... Stari Grci su osuđivali afektivni i nedolični strah pred božanstvom. Plutarh je smatrao strah nečim nesavršenim u religiji. Seneka veli: "Nitko tko je zdrave pameti ne boji se bogova. Ludost je plašiti se pred onim što je spasonosno. Nitko ne ljubi one kojih se boji. Ne smijemo se mnogo bojati ljudi, Boga nikako!"

Gdje ima dosta ljubavi, tu nema mjesta za strah. "Savršena ljubav tjera od sebe strah" veli sv. Ivan (1 Iv 4,17). Koja to ljubav tjera strah? Naravno, savršena ljubav usmjerena prema Bogu i čovjeku.

Iako se može u ljudskim očima pojaviti strah pred Vječnim sucem i mogućom kaznom za naša zlodjela, ipak to je samo za rubne vjernike. U srce pravoga vjernika ne može se ušuljati jaki strah od kazne, jer savršena ljubav smjera k potpunom sjedinjenju s Kristom gdje je izvor svake utjehe i gdje se brišu svi naši grijesi.

Nema sumnje da prava ljubav prema bližnjemu također tjera strah. Koliko li je divnih primjera da su ljudi upravo u ljubavi prema bližnjima rastjerali pesimizam, strah i sebipljube, a postigli smirenje, raspoloženje, razvedrovanje.

Svjestan da "blago nosi u glinenim posudama", čovjek instinktivno osjeća svoju slabost, grešnost, ograničenost. To ga prisiljava na poniznost, ali može proisvesti i određenu dozu straha. Čovjek se zapita:

"Kako ću ja ovakav kakav jesam pred lice Božje?" Već davno je to osjetio i Job kad se tjeskobno osvrtao oko sebe i govorio o običnom čovjeku: "Gle, ni u sveca on se ne pouzdaje, oku njegovu ni nebesa čista nisu, koliko to biće gadno i pokvareno, čovjek koji kao vodu pije opačinu!" (Job 15,15). I Propovjednik se u nedoumici pitao: "Ne zna čovjek da li je vrijedan ljubavi ili mržnje!" (Prop 9,1). Na te Propovjednikove riječi svetomu Bernardu se ježila kosa na glavi. Pisac knjige "Nasljeduj Krista" je umirao od straha na samu pomisao da se neće spasiti.

Ivan će doskočiti toj tjeskobnoj nesigurnosti grešnoga čovjeka jednostavnom tvrdnjom: "Bog je veći od našega srca!" (Iv 3,20). A Bog dobro poznaje naše srce i sve njegove namisli.

Kad govorimo o strahu Božjemu kao daru Duha Svetoga, sigurno ne mislimo da je to drhtanje pred mogućom kaznom što bi nas moglo odvratiti od grešnog života. To može biti samo početni poticaj, ali za kršćanina strah Božji uključuje ljubav i strah da ne uvrijedimo svoga Oca kojega toliko volimo. Dijete ne voli roditelje tako da se boji uvrijediti ih samo zbog toga da ga ne bi kaznili. Tu je ljubav koja uključuje strah djeteta da ne uvrijedi svoje roditelje.

Sv. Augustin veli: "*Strah na neki način pripravlja mjesto ljubavi. Čim se nastani ljubav, tjera sestrah koji joj je priprazio mjesto. Koliko ljubav raste, toliko se strah smanjuje. Veća ljubav, manji strah. Ali, gdje nema straha, ljubav nema gdje da uniđe.*" Origen je govorio da čovjek ne treba drhtati pred Bogom nego pred svojim tijelom, dok se duša ne sjedini s Bogom i njemu bude slična.

Dobar je strah onomu komu ga je Bog dao! kaže naša narodna poslovice. Taj Božji dar vjerniku, kršćaninu unosi mir u čovjeka, povećava pouzdanje u Boga i potiče na ljubav koja se boji uvrijediti onoga koji je nas prvi ljubio i samoga sebe predao za nas.